

Op ISK Quadraam staat de leerling centraal.

ISK QUADRAAM IN ARNHEM

ISK Quadraam over zorg: 'Alles is mogelijk'

Eva Klooster

Voor het tweede artikel in de serie "ISK en zorg" ga ik naar ISK Quadraam in Arnhem.

Een dag meelopen bij ISK Quadraam is voor een onderzoeker hard werken. Niet omdat er niets te onderzoeken valt, maar juist omdat er zo veel te schrijven valt over deze school.

Op ISK Quadraam staat de leerling centraal en is het bieden van passende zorg een gezamenlijke missie van het hele team. Leerlingen die iets extra's nodig hebben, krijgen een individueel

ondersteuningsaanbod. De mogelijkheden zijn breed; van trainingen als Rots en Water, deelname aan een meidengroep, trajectbegeleiding binnen of buiten de school of vaker een gesprek met de mentor.

Over hoe men komt tot een passend ondersteuningsaanbod spreek ik met een mentor, een teamleider, de ondersteuningscoördinator, een pedagogisch conciërge, een leerondersteuner en met de zestienjarige leerlinge Nour.

KENNISMAKING IN HET KORT

ISK Quadraam

Deze ISK is onderdeel van scholengroep Quadraam en is als zelfstandige organisatie gevestigd in vmbo 't Venster in Arnhem Noord.

Aantal ISK-leerlingen

180 (leerlingen 12 t/m 15 jaar)

ISK-leerlingen 16 t/m 18 jaar hebben les op ROC Rijn IJssel.

Deze locatie heeft zo'n 200 leerlingen.

Ondersteuningsstructuur in de ISK

1 ondersteuningscoördinator (2 dagen per week)

1 leerondersteuner (1 dag per week)

1 pedagogisch conciërge (0,7fte)

2 trajectbegeleiders – ieder 4 uur per week

2 mentoren per klas

1 jongerencoach (2 dagen per week, gedeeld met het vmbo)

5 onderwijsassistenten (vanuit NPO)

(volgend jaar 2 extra trajectbegeleiders en een orthopedagoog voor twee dagen per week)

Kenmerkend voor de zorg

Klassenteam overleg

Uitgebreide intake

Duo-mentoren voor iedere klas

Korte lijnen en procedures voor het aanvragen van zorg

Samenwerking met wijkcoaches

Samenwerking met externe organisaties

Naschools aanbod

Stapje voor stapje

Waar te beginnen op een school waar zo veel gebeurt?

Bij mijn gesprek met leerlinge Nour misschien, omdat zij zo kernachtig kon samenvatten wat zorg betekent voor een leerling. Nour heeft enig recht van spreken als het gaat om het onderwijs en de zorg voor vluchtelingen. ISK Quadraam is niet de eerste school die zij bezoekt. Na haar lagere school in Libië komt ze in Nederland op meerdere scholen terecht. Steeds voor korte duur. Hoe het kan dat kinderen met een vluchtelingenachtergrond constant moeten verhuizen van school en zorg, laten we hier even buiten beschouwing. Net als wat het doet met kinderen om zo vaak te moeten hechten en onthechten. Nour is een van de kinderen die het heeft meegemaakt en op de ISK Quadraam is ze in haar eigen woorden 'eindelijk gelukkig'. Hoe dat komt? Ze voelt zich serieus genomen en mag, als ze het even niet ziet zitten, op ieder moment van de dag om een gesprek vragen met een van de duo-mentoren, of met een docent. En dat helpt Nour op momenten dat ze paniek voelt over de dingen die haar zijn overkomen en over wat er nog komen gaat.

Nour: "Vorig jaar kwam ik van een slechte plaats en was ik mentaal niet goed. Mijn mentoren hebben mij hoop gegeven op een nieuwe wereld en toekomst. Eerst ging ik slecht, maar na de vakantie voelde ik mij als nieuw persoon. Ik ben heel dankbaar, ik heb geleerd dat het stapje voor stapje gaat."

Ik vraag Nour wat ze bedoelt met stapje voor stapje? Nour: 'Ik wilde heel snel naar de HAVO, want dat is mijn doel in het leven. Een goede school in Nederland en een goed niveau. Want ik heb drie jaar gemist van school. Soms vergelijk ik mijzelf met andere mensen, waarom kan ik niet op hun niveau? Dat geeft stress en dan kom ik naar mevrouw Merlijn en dan praat ik. Zij gaat mij herinneren aan wat ik heb meegemaakt en dat ik al een grote sprong heb gemaakt. Zij vertelt me dan dat ik tijd genoeg heb en moet vertrouwen. Op mijn vorige school werd ik behandeld als een

kind, maar deze ISK behandelt ons als echte mensen, ze praten met ons, ze nemen ons serieus. Ik heb een advies voor andere scholen met vluchtelingen. Luister naar kinderen, het helpt als je begrijpt hoe ze zich voelen.'

Mentor Merlijn herkent wat Nour vertelt. Veel ISK-leerlingen voelen zich onzeker over de toekomst en leggen de lat hoog voor zichzelf, vaak ook omdat zij moeten presteren voor de familie. Als we in de klas zien dat een leerling zich niet zo goed voelt, geven wij aan dat we straks even gaan praten, dan voelt de leerling zich veilig en gezien.

'Bij ons krijgen leerlingen de tijd om te landen en we geven niet direct de druk dat je moet presteren. Het gaat er uiteindelijk om leerlingen het vertrouwen te geven dat het goed komt en je moet zelf dat vertrouwen niet loslaten... Nour is bij ons terechtgekomen op een plek waar ze zichzelf kan zijn. Ze komt nu toe aan andere dingen dan overleven, zoals aan vrienden.'

Maatwerk en klassenteamoverleg

Tijd om te landen, een uitgebreide intake en het vertrouwen niet loslaten. Het klinkt prachtig, maar hoe krijg je zoiets in de praktijk voor elkaar? Voor de uitleg ben ik bij Sanne van der Veen, de teamleider ISK, aan het goede adres. Zij staat aan de basis van de visie van de school en heeft die ook op papier gezet. Een inspanning die zij overigens zelf liever beschrijft als een 'team-inspanning'. Maar los daarvan wil zij best een paar cruciale keuzes toelichten. Zoals het belang van eerst een goed beeld krijgen wat individuele leerlingen nodig hebben, door samen met het team te kijken naar de uitkomsten van de intake en de observaties in de les. En dat vervolgens te bespreken in een klassenteamoverleg. Alle teamleden hebben een rol in dit proces. En het ondersteuningsteam gaat de school in en kijkt mee in de klassen, in plaats van diagnose achter gesloten deuren. Teamleider Sanne beschrijft deze manier van werken als volgt:

'Bij ons gaat de tijd zitten in maatwerk voor leerlingen en de inhoud van het werk. Werkplezier voor de teamleden is daarin heel belangrijk. Daarvoor geef ik in het team veel ruimte. Van het afstemmen van operationele zaken krijgt vrijwel niemand energie en dus doen we dat zoveel als mogelijk via de wekelijkse digitale mededelingen. De tijd die hierdoor overblijft, wordt gestoken in 'maatwerk' voor leerlingen. Een aantal keer per jaar komt het klassenteam bij elkaar en wordt er besproken wat er voor een klas nodig is op pedagogisch en didactisch gebied en hoe het staat met het welbevinden van de klas. Naast deze klassensetting, kijken we ook naar de individuele leerling. Kan een onderwijsassistent nog eens werken aan de basisgrammatica van de leerling, die hierin vastloopt? Hoe komt het dat een leerling zo onrustig is in de klas? Wat zou deze leerling helpen? Door dat

gesprek regelmatig te voeren, er direct acties aan te koppelen en deze vervolgens te evalueren, volgen we de leerlingen intensief en werken we doelgericht aan de zorg en ondersteuning van onze leerlingen.

Hoe moet ik mij dat 'maatwerk' voor individuele leerlingen voorstellen? Hoe krijg je dat georganiseerd? *In het team zit veel expertise en talent, waardoor veel collega's een bijdrage kunnen leveren. Een wandeling maken, faalangstreductie-training, Rots & Water, emotie-regulatie, omgaan met rouw en verlies. Door de afgebakende trajectbegeleiding kunnen we veel leerlingen in een korte tijd op weg helpen. De trajectbegeleiders lopen een korte tijd op met de leerling en als het traject is afgerond nemen de mentoren de begeleiding weer over, gevoed met de informatie van de trajectbegeleider.'*

Team betrekken bij de intake

Op een school met zo'n grote zorg-ambitie zal de ondersteuningscoördinator wel overuren maken, denk ik stiekem. Dus vraag ik of ik de ondersteuningscoördinator Ajantha Tempels kan spreken. Het kan. Even later ontvangt een vrolijke Ajantha mij, samen met haar collega Tanja, die haar straks gaat vervangen. Ajantha is zwanger en gaat bijna met verlof.

Ik begin met de vraag die mij bezighoudt; hoeveel uur werk jij in de week? Ajantha lacht breed en antwoordt "Twee dagen per week!".

Daar ben ik even stil van. Dan wil ik natuurlijk graag weten hoe dat kan met 176 leerlingen?

Ondersteuningscoördinator Ajantha: *'We hebben ingezet op preventie, we bieden zowel individuele begeleiding en zorg op klassenniveau. Wat leerlingen nodig hebben bespreken we op het klassenteamoverleg, daaraan voorafgaand houden wij gesprekken met mentoren en vakdocenten. We zijn als ondersteuningsteam proactief en dat lukt als je je beweegt binnen het team en de school.'*

Tanja vult aan dat het werken met mentorduo's ook een succesfactor is: 'Het draagt bij aan de verdieping als je met twee mensen naar de leerlingen kan kijken'. En als het dan toch over succesfactoren gaat, dan vinden Tanja en Ajantha dat ook de intake niet onbenoemd mag blijven. Daar wordt het hele team namelijk bij betrokken. Tanja:

'Bij de start van het schooljaar gaat het hele team mee in de intake. We laten collega's het ook zelf doen, aan de hand van een handleiding. Leraren zien bij de intake zelf de leerlingen binnenkomen en ook de ouders. Collega's beseffen zich: 'dit is het startpunt'. Je ziet de ouders of ziet juist dat leerlingen alleen komen. En het werkt ook dat de docenten het zelf zien, in plaats van dat wij het hen vertellen. Collega's hebben veel meer beeld, het is niet meer 'jullie van de intake'. Dat is een eerste stap naar het bieden van goede zorg.'

Gedurende de rest van het schooljaar is er een klein intake team (3 medewerkers) dat iedere twee weken een intake houdt en de rest van het team informeert over de uitkomsten van de intake. Ajantha vertelt:

'Het is heel belangrijk om te beseffen waar de leerlingen vandaan komen, ze komen met een rugzak binnen en moeten dan onderwijs volgen, maar ze hebben zo veel meegemaakt. Daarom willen we bij de intake niet alleen kijken naar het onderwijsverleden, maar ook naar wat ze hebben meegemaakt. We maken er een actief document van, niet een dossier dat alleen hangt in magister.'

'Ik wil nog iets zeggen'

Ik neem afscheid van de ISK Quadraam, met de mededeling dat ik graag nog een keer terugkom. Er is nog zo veel om over door te praten. Bijvoorbeeld over de doorstroomcoach die de leerlingen de eerste vier maanden na de ISK ondersteunt of over de rol van de pedagogische conciërge die bij het team

en de leerlingen geliefd is vanwege zijn connectie met leerlingen en ouders. Of over het bouwen van netwerken voor ISK-leerlingen in de wijk, die volgens teamleider Sanne cruciaal zijn voor de verdere toekomst van leerlingen.

Leerlinge Nour wil voordat ik wegga nog iets zeggen tegen de ISK docenten die het artikel lezen. Ze vraagt mij of ik het wil opschrijven. Natuurlijk wil ik dat.

'Docenten zijn ook mensen en die zijn soms ook gestrest, maar ze doen hun best. Ik vind dat docenten heel sterk zijn, zij zijn ook een rolmodel voor ons. Ze kunnen ook aan ons vertellen als zij stress hebben. Ze kunnen ons vertrouwen zoals we hen kunnen vertrouwen.'

(ISK leerlinge Nour, 16 jaar)

ENKELE TIPS

Onderzoek 'De organisatie van Nabijheid' wijst uit

- ISK leerlingen vinden het prettig als ze op school een vertrouwd persoon hebben, die 'kan luisteren' op de momenten dat zij dat nodig hebben.
- Aansluiten bij individuele behoeften vraagt om kennis en begrip van de doelgroep.

Wat zijn de randvoorwaarden om dit voor elkaar te krijgen?

Volgens ISK Quadraam gaat het in de eerste plaats om:

- inzet op een goede intake, landing en aansluiten bij de behoefte van individuele leerlingen.
- beschikbaarheid voor leerlingen door o.a. duo-mentorschap.
- een team met een heldere en gedeelde visie en missie.

ISK'S EN ZORG

ISK leerlingen zijn vaak nog veel bezig met de gebeurtenissen voor en tijdens de komst naar Nederland en met achtergebleven familie en vrienden. Die achtergrond vraagt van de scholen extra inspanningen bij het begeleiden en ondersteunen van ISK leerlingen. Onderzoekers Eva Klooster en Ewoud Butter deden in 2019 onderzoek naar hoe ISK's de zorg voor deze leerlingen organiseren.

Het onderzoek¹ toonde aan dat het organiseren van zorg aandacht heeft op alle ISK's, maar ook dat zij enorm verschillen als het gaat om de zorgstructuur.

Op de landelijke LOWAN-vo studiedag 2021 gaf Eva Klooster een workshop over 'ISK en zorg'. De workshop werd goed bezocht. De deelnemers, waaronder veel zorgcoördinatoren, gaven aan dat er grote behoefte is aan het delen van ervaringen en kennis over zorg. LOWAN heeft Eva gevraagd om in 2022 een ronde te maken langs ISK's, op zoek naar de voorbeelden en de uitdagingen van zorg op de ISK's. Vanaf juni 2022 zal er in het kader van de serie 'ISK's en zorg' twee keer per maand een inspirerend interview, artikel of column verschijnen over de praktijk op een ISK in Nederland.

*Heeft jouw school ook voorbeelden van zorg die je wilt delen?
Neem contact op met LOWAN-vo.*

¹ Klooster, E. & Butter, E. De organisatie van nabijheid, een verkennend onderzoek naar de zorg op ISK's (2019). Uitgegeven door LOWAN, in samenwerking met Pharos.